

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 34/2021

DYDDIAD CYHOEDDI: 25/03/2021

## Diweddariad o'r Rhagasesiad o Gronfa Busnes Cymru - Crynodeb Gweithredol

### 1. Cronfa Busnes Cymru

- 1.1 Mae Cronfa Busnes Cymru yn parhau ag ymrwymiad hirdymor gan Lywodraeth Cymru, gyda chefnogaeth yr Undeb Ewropeaidd, i ddefnyddio offerynnau ariannol ad-daladwy i fynd i'r afael â methiannau yn y farchnad o ran darparu cyllid busnes allanol i fusnesau bach a chanolig (BBaChau) yng Nghymru. Mae'n adeiladu ar lwyddiant Cronfa JEREMIE Cymru a oedd ar waith yn ystod y cyfnod 2009-15, gan ddarparu cyllid i fusnesau cam cynnar a busnesau'n seiliedig ar dwf ledled Cymru a sicrhau buddion economaidd sylweddol.
- 1.2 Mae Cronfa Busnes Cymru wedi'i rhannu'n bedwar gweithrediad wedi'u diffinio gan ddaearyddiaethau dwy raglen ERDF 2014-20 yng Nghymru (rhaglen Dwyrain Cymru a rhaglen Gorllewin Cymru a'r Cymoedd) a ffocws buddsoddi thematig y rhaglenni hyn. Mae'r ffocws buddsoddi yn ymwneud â darparu cyllid ar gyfer:
- Dechrau busnesau ac ehangu busnesau (Amcan Penodol 2.1 Echel Blaenoriaeth 2: Cystadleurwydd BBaChau)
  - BBaChau sy'n canolbwyntio ar Arloesi ac Ymchwil a Datblygu sy'n fusnesau cam cynnar ac sy'n canolbwyntio ar dwf (Amcan Penodol 2.5 Echel Blaenoriaeth 2: Cystadleurwydd BBaChau).
- 1.3 Felly mae gwerth buddsoddiad y gronfa ddiwygiedig yn £181m, wedi'i rannu'n £55.4m a £125.5m rhwng Dwyrain Cymru (DC) a Gorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC), ac £88.5m a £92.5m rhwng cyllid benthyciad a chyllid ecwiti.

### 2. Rhan A - Asesiad o'r Farchnad

#### Perfformiad Cronfa Busnes Cymru

- 2.1 Mae perfformiad buddsoddi cyffredinol Cronfa Busnes Cymru wedi bod yn gryf yn gyffredinol, gan ragori fwy nag 20% ar ei tharged buddsoddi hyd yma. Mae'r gronfa wedi

perfformio'n dda yn ardal DC lle y bu galw mawr am gyllid dyled ac ecwiti, ac mae'r gronfa gyfan bron wedi'i buddsoddi'n llawn. Fodd bynnag, cafwyd rhai problemau o ran perfformiad buddsoddi yn ardal GCC lle mae'r gyfradd buddsoddiadau ecwiti yn is na'r gyfradd yn y cynllun cyflawni. Mae oddeutu £46m o ecwiti ar ôl i'w fuddsoddi yn ardal GCC dros y tair blynedd nesaf er mwyn cyflawni'r gyfradd fuddsoddi (sy'n cyfateb i £15m y flwyddyn).

- 2.2 Mae'r perfformiad ariannol wedi bod yn gryf ar y cyfan, gyda'r cyfraddau diffygddal yn gyson is na'r cyfraddau a ragamcanwyd. Fodd bynnag, o ystyried COVID-19 mae hyn wedi codi'n sydyn dros y chwarter diwethaf gan fod BDC wedi creu darpariaethau ar gyfer buddsoddiadau yr ystyrir eu bod mewn perygl mawr. Y gyfradd ddiffygddal yw 7%.
- 2.3 Mae'r perfformiad o ran datblygiad economaidd wedi bod yn gryf ar y cyfan, ond mae'r gronfa ar ei hôl hi o ran ei tharged creu swyddi hyd yma. Gellid priodoli peth o'r tanberfformiad hwn i'r oedi sy'n gysylltiedig â chasglu data gan fusnesau y buddsoddwyd ynddynt, yn hytrach na dim ond perfformiadau datblygu economaidd gwael o fuddsoddiadau.

### **Perthnasedd Parhaus a Chysondeb - Cyd-destun Polisi**

- 2.4 Mae'r datblygiadau polisi allweddol yn y DU yn canolbwyntio ar Strategaeth Ddiwydiannol sy'n cydnabod yr angen i wella mynediad at gyllid i BBaChau.
- 2.5 Yng Nghymru, mae blaenoriaethau polisi yn canolbwyntio ar fodel datblygu economaidd mwy rhanbarthol, gyda phwyslais ar nifer llai o sectorau trawsbynciol, thematig, ac ymrwymiad i gefnogi'r economi sylfaen. Bydd mynediad at gyllid twf yn dal i fod yn ofynnol ar gyfer yr holl flaenoriaethau hyn.
- 2.6 Mae ymadawiad y DU o'r UE hefyd yn ddatblygiad polisi allweddol. Er ei bod yn dal yn aneglur pa flaenoriaethau buddsoddi a dull dyrannu adnoddau a fydd yn cael eu mabwysiadu gan Lywodraeth y DU ar ôl Brexit, mae cystadleurwydd BBaChau a mynediad at gyllid yn debygol o barhau i fod yn flaenoriaeth allweddol.
- 2.7 Mae COVID-19 wedi sbarduno ymateb sylweddol gan lywodraethau'r UE, y DU a Chymru i helpu i liniaru'r effaith. Ffocws allweddol yr ymateb hwn fu darparu cymorth ariannol i BBaChau (e.e. y Cynllun Cadw Swyddi drwy gyfnod y Coronafeirws, y Gronfa Cadernid Economaidd, y Cynllun Benthyciad Tarfu ar Fusnes yn Sgil y Coronafeirws (CBILS), Cynllun Benthyciad Busnes COVID-19 Cymru (CWBL)).
- 2.8 Mae gan BDC gryn afael ar yn y farchnad a phresenoldeb ynddi. Ar hyn o bryd mae'n gyfrifol am 17 o gronfeydd gyda chyfanswm gwerth o fwy na £650m ac mae wedi chwarae

rhan allweddol yn ymateb Llywodraeth Cymru i COVID-19, gan gyflwyno Cynllun Benthyciad Busnes COVID-19 Cymru gwerth £100m.

### **Perthnasedd Parhaus a Chysondeb - Cyd-destun Economaidd**

- 2.9 Cyn COVID-19, gwelodd economi Cymru dwf cymharol gryf mewn allbwn, cynhyrchiant, a nifer y busnesau, ond roedd y cyfraddau twf yn dal i fod yn is na chyfartaledd y DU. Fodd bynnag, mae'r pandemig COVID-19 wedi taflu economi'r byd i sefyllfa ddigynsail. Yn fyd-eang, mae Diweddariad Cronfa Ariannol Ryngwladol yr IMF o'r Rhagolwg Byd-eang yn rhagweld y bydd twf mewn allbwn yn gostwng i -4.9% yn 2020. Yn y DU, mae cynnyrch domestig gros wedi gostwng bron 20% rhwng mis Mawrth a mis Mai.
- 2.10 Ochr yn ochr â cholledion sylweddol mewn allbwn, bu cynnydd sylweddol mewn diweithdra - yng Nghymru gwelwyd cynnydd o 95% yn nifer yr hawlwyd rhwng mis Mawrth a mis Mehefin (gyda 117,000 o hawlwyd erbyn mis Mehefin).
- 2.11 O ystyried y sefyllfa ddynamig iawn gyda COVID-19, mae'n anodd bod yn fanwl gywir ynghylch effaith economaidd COVID-19 hyd yn hyn. Yn y tymor canolig i'r hirdymor, mae cryn ansicrwydd ynghylch lefelau'r allbwn yn y dyfodol. Y consensws ymhlith llawer o ddaroganwyr economaidd yw ei bod yn annhebygol y bydd yr economi'n adfer yn gyflym i'r un lefel ag yr oedd cyn y pandemig (adferiad ar ffurf v). Mae'r senario adfer yn y dyfodol yn dibynnu i raddau ar ddatblygu brechlyn a llacio'r cyfyngiadau cadw pellter cymdeithasol yn sgil hynny.
- 2.12 Mae hefyd yn amlwg o'r rhagolygon bod yr heriau i fusnesau yn amrywio'n sylweddol ar draws gwahanol sectorau. Masnach gyfanwerthu a manwerthu; amaethyddiaeth; adeiladu; a sectorau proffesiynol, gwyddonol a thechnegol yw'r rhan helaethaf o sylfaen fusnes BBaChau yng Nghymru. Hefyd, mae nifer anghymesur o ficrofusnesau yn parhau i fod mewn sectorau gwerth ychwanegol is, fel amaethyddiaeth, cyfanwerthu a manwerthu.

## **Asesiad o Farchnad Gyllid BBaChau**

- 2.13 Mae'r galw cynyddol cryf am gyllid dyled (benthyciadau, gorddrafftiau a chardiau credyd) gan BBaChau yng Nghymru yn parhau. Bu cynnydd sylweddol hefyd yn nifer y microfusnesau newydd a'r stoc ohonynt yng Nghymru dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf.
- 2.14 Mae perfformiad Cymru'n gryf o ran dangosyddion arloesi, sy'n brocsi ar gyfer y galw am gyllid cam cynnar. Mae hyn yn amrywio yn ôl ardal ofodol o ystyried cyfansoddiad sectoraidd sylfaen fusnes BBaChau. Yn ardal DC, gallai'r galw fod yn uwch, lle mae twf yn cael ei ysgogi gan gwmnïau gwasanaethau proffesiynol. Gallai'r galw fod yn is yn ardal GCC lle mae'r gyfran uchaf o gyflogaeth yn y sector cyhoeddus a'r meysydd gweithgynhyrchu ac adeiladu.
- 2.15 O ran cyflenwad, gwelwyd gostyngiad ledled Cymru mewn benthyciadau gan fanciau. Mae anghenion cyllid microfusnesau'n cael eu diwallu i raddau helaeth gan fentrau a gefnogir gan y sector cyhoeddus. O ran cyllid ecwiti cam cynnar a cham diweddarach, mae'r data'n dangos bod y farchnad yn aeddfedu, gyda symudiad tuag at drefniadau cyllido mwy o faint i fusnesau ar gamau diweddarach. Yng Nghymru, BDC yw prif ddarparwr benthyciadau ecwiti i BBaChau.
- 2.16 Mae cryn ansicrwydd ynghylch goblygiadau COVID-19 i farchnadoedd cyllid BBaChau. Nid yw llawer o'r effaith wedi'i ategu gan y data eto, ac mae'n ddarlun dynamig i raddau helaeth. Mae hyn yn cael ei ddwysáu ymhellach gan y ffaith bod cynlluniau cymorth y llywodraeth yn dal i fod ar waith ac mae'n ansicr pryd y byddant yn dod i ben (a sut olwg fydd ar y farchnad pan fydd hynny'n digwydd).
- 2.17 Busnesau yng Nghymru sydd wedi dioddef waethaf yn sgil y pandemig, gyda chyfrannau uwch o fusnesau yn nodi colledion mewn trosiant, a'r gyfran uchaf o weithwyr ar ffyrlo o gymharu â'r gweinyddiaethau datganoledig eraill. O ganlyniad, mae busnesau wedi colli cryn dipyn o hyder, a bu newid yn y galw am gyllid allanol yn amrywio o gyllid twf, i gyllid goroesi a chyfalaf gweithio.
- 2.18 Yng Nghymru yr oedd y gyfradd uchaf o ymgeiswyr ar gyfer pecynnau cymorth y llywodraeth, gyda chyfraddau uchel iawn o weithwyr ar ffyrlo a defnydd mawr o grantiau argyfwng. Mae peth tystiolaeth bod banciau'r stryd fawr yn fwy parod i fenthycu o gymharu â dirwasgiad 2008, ond mae pethau dal yn ansicr o ystyried bod llawer o becynnau cymorth y llywodraeth yn dal i fod ar waith. Gallai buddsoddiad ecwiti cam cynnar yn benodol fod dan fygythiad, gan fod llawer o fuddsoddwyr yn dal eu gafael ar eu cyfalaf buddsoddi neu'n

gwneud buddsoddiad dilynol yn eu cwmni presennol. Mae'n bosibl hefyd bod symudiad tuag at gynnig bargeinion sy'n llai o risg i fusnesau sydd ar gam diweddarach.

### **Goblygiadau i Strategaeth Fuddsoddi Cronfa Busnes Cymru**

2.19 Yn seiliedig ar y canfyddiadau yn Rhan A o'r asesiad, mae'r goblygiadau canlynol i strategaeth fuddsoddi Cronfa Busnes Cymru:

- Newid yn y galw am gyllid dyled o gyllid twf i gyfalaf gweithio
- Cynnydd mewn cyfraddau diffygdlu a gostyngiad mewn enillion etifeddiaeth a datblygu economaidd
- Caniatáu rhywfaint o fuddsoddiad cam cynnar ar gyfradd cyd-gyllid is
- Ailddyrannu buddsoddiad ecwiti ar gyfer twf i gyllid dyled yn ardal GCC (£20m-£26m yn gyffredinol)
- Cynyddu swm y cyfalaf buddsoddi yn ardaloedd GCC ac DC (£5m- £10m y flwyddyn yn y ddwy ardal)
- Parhau i ddefnyddio hyblygrwydd o ran ad-daliadau i gynorthwyo busnesau i fenthycu
- Addasu targedau DPA o ystyried y newid mewn amodau economaidd.

2.20 Yn seiliedig ar y goblygiadau hyn, adolygodd BDC y strategaeth fuddsoddi. Adolygir hyn yn Rhan B o'r Rhagasesiad.

### **3. Rhan B - Adolygiad o Newidiadau Arfaethedig i'r Strategaeth Fuddsoddi**

- 3.1 Mae'r adolygiad o'r strategaeth fuddsoddi yn canolbwyntio ar y newidiadau allweddol o gymharu â'r strategaeth fuddsoddi flaenorol a adolygwyd yn niweddariad 2018 o'r rhagasesiad. Mae crynodeb o'n barn am bob un o elfennau allweddol y strategaeth wedi'i amlinellu isod.

| Metrig/Diwygiad                                                | Y Strategaeth Fuddsoddi Flaenorol                                               | Y Strategaeth Fuddsoddi Ddiwygiedig | Sylwadau Cryno                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Cyfalaf Buddsoddi Ychwanegol yn ardal GCC                      | £125.5m                                                                         | £140.5m                             | Wedi'i gyfiawnhau ar sail y galw disgwylledig am gyfalaf gweithio a chyllid dyled fel yr amlinellir yn yr asesiad hwn o'r farchnad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Ailddyrannu cyllid yn ardal GCC o ecwiti ar gyfer twf i ddyled | Trosglwyddiad o £25.4m o gyfalaf buddsoddi o ecwiti ar gyfer twf i gyllid dyled |                                     | Wedi'i gyfiawnhau ar sail yr asesiad hwn o'r farchnad a natur ddisgwylledig y galw am gyllid                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Ailddyrannu cyllid yn ardal DC o gyllid dyled i ecwiti         | Trosglwyddo £1.6m o gyllid dyled i ecwiti                                       |                                     | Nid yw'r asesiad o'r farchnad yn cefnogi'r gwelliant hwn ond gellir cyfiawnhau hyn ar sail ffrwd buddsoddiadau BDC (ynghyd â bargeinion a gwblhawyd ers mis Mawrth 2020)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Cyfradd Fuddsoddi                                              | £4.5m ar ôl i'w fuddsoddi yn ardal DC                                           |                                     | Dylai fod yn gyraeddadwy o ystyried y gyfradd buddsoddi hyd yma a'r sianel fuddsoddi yn ardal DC                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                                | £70.5m ar ôl i'w fuddsoddi yn ardal GCC (£17.5m y flwyddyn)                     |                                     | Y gyfradd fuddsoddi ofynnol ar gyfer cyllid dyled yw £13m y flwyddyn. Mae hyn yn cyd-fynd â chyfraddau buddsoddi JEREMIE Cymru a hefyd yr hyn a gyflawnwyd gan y gronfa hyd yma.<br>Ar gyfer ecwiti, y cyfraddau buddsoddi gofynnol yw £3.6m y flwyddyn. Mae hyn yn is na'r cyfraddau a gyflawnwyd hyd yma, a dylai fod yn gyraeddadwy. Hyd yn oed pe bai'r amodau economaidd yn fwy heriol (gan arwain at gwmp yn y galw am ecwiti am weddill y flwyddyn), dylai'r gyfradd hon, er ei bod yn heriol, fod yn gyraeddadwy o hyd. |
| Cyfradd Dileadau                                               | 15% o fenthyciadau<br>40% o ecwiti                                              | 20% o fenthyciadau<br>40% o ecwiti  | Mae'r cyfraddau hyn yn debygol o fod yn heriol i'w cyflawni o ystyried yr amodau economaidd ansicr (yn enwedig ar gyfer ecwiti sydd wedi'i osod yn is nag alldro JEREMIE). Rydym yn argymhell cynllun BDC ar sail y senario mwy pesimistaidd (30% o fenthyciadau a 50% o ecwiti)                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                    |       |                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------|-------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Swyddi a Gaiff eu Creu             | 4,208 | 2,160                                                       | Mae'r gostyngiad yn adlewyrchu'r tanberfformiad hyd yma o ran y gronfa, a hefyd addasiadau i ystyried y ffaith bod llai o swyddi na'r disgwyl wedi'u creu o ganlyniad i COVID-19. Mae angen ymchwlio'n ofalus i'r rhesymau dros danberfformiad drwy fonitro a gwerthuso, gan fod i hynny oblygiadau i werth am arian y gronfa                                                  |
| Swyddi a Gaiff eu Diogelu          | -     | 1,865                                                       | Mae hwn bellach yn DPA craidd, felly nid oedd targed yn y strategaeth fuddsoddi flaenorol. Yn gyffredinol, yn ein barn ni, amcangyfrif ceidwadol yw hwn, o ystyried ei fod yn seiliedig ar berfformiad y gronfa yn y gorffennol a oedd yn is na'r disgwyl, ac mae'r newid yn natur y galw o gyllid twf i gyllid goroesi yn debygol o arwain at ddiogelu rhagor o swyddi.       |
| Nifer y Busnesau sy'n Cael Cymorth | 522   | 488                                                         | Mae'r gostyngiad yn adlewyrchu gwerthoedd buddsoddi cyfartalog uwch na'r disgwyl hyd yma. Byddem yn disgwyl i'r cyfartaledd hwn ostwng (o gofio y disgwylir i'r galw fod am gyfalaf gweithio) ond mae ffrwd buddsoddiadau BDC yn awgrymu y bydd alw am fargeinion mwy yn y tymor byr. Mae angen monitro hyn yn fanwl iawn.                                                     |
| Trosoledd y Sector Preifat         | £139m | £333m                                                       | Yn adlewyrchu perfformiad uwchlaw'r targed hyd yma. Dylai fod yn gyraeddadwy                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Enillion Etifeddiaeth              | £99m  | £107m (achos sylfaenol)<br>£82m gyda chyfradd dileadau uwch | Mae'r enillion etifeddiaeth yn dibynnu ar y gyfradd dileadau. Mae'r senario achos sylfaenol yn uwch na'r strategaeth fuddsoddi flaenorol o ystyried (yn ein barn ni) rhagdybiaethau cymharol optimistaidd ar gyfer dileadau. O ystyried yr amodau economaidd ansicr a heriol, rydym yn argymhell y dylid defnyddio'r cyfraddau dileadau uwch ar gyfer y rhagolwg etifeddiaeth. |

|                 |                                                                                 |                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Gwerth am Arian | <p>Cost gros fesul swydd = £31,800</p> <p>Cost Net fesul swydd net = £9,500</p> | <p>Cost gros fesul swydd = £76,800</p> <p>Cost Net fesul swydd net = £31,700 - £45,100</p> | <p>Mae gostyngiad mewn gwerth am arian yn deillio o ffigurau creu swyddi is o ganlyniad i'r rhesymau a amlinellir uchod (h.y. tanberfformiad hyd yma, addasiadau COVID-19), ynghyd ag enillion etifeddiaeth is oherwydd cyfraddau dileadau uchel.</p> <p>Nid yw hyn yn ystyried manteision cynorthwyo busnesau i oroesi/diogelu busnesau a swyddi. Bydd angen ymchwilio i effaith lawn y gronfa (a gwerth am arian) drwy'r gwerthusiad canol tymor a therfynol.</p> |
|-----------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Awduron yr Adroddiad: Hatch

# HATCH

Adroddiad Ymchwil Llawn: Hatch (2020) Diweddariad o'r Rhagasesiad o Gronfa Busnes Cymru  
Ar gael yn: <https://llyw.cymru/rhagasesiad-o-gronfa-busnes-cymru-cbc-diweddariad>

Safbwyntiau'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Keri Nicholls  
Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru  
Y Gangen Ymchwilio  
Llywodraeth Cymru,  
Merthyr Tydfil, CF10 3NQ  
Ffon: 030000 628354  
E-bost: [RME.Mailbox@llyw.cymru](mailto:RME.Mailbox@llyw.cymru)

ISBN Digidol 978-1-80195-012-1